

Commissie
van Toezicht
Oudenaarde

JAARVERSLAG 2023
COMMISSIE VAN TOEZICHT
BIJ DE GEVAGENIS TE OUDENAARDE

Inhoudsopgave

1. Samenstelling en werking	1
1.1. <i>Commissie van Toezicht (CVT)</i>	<i>1</i>
1.2. <i>Werking van de commissie</i>	<i>2</i>
2. De penitentiaire inrichting – Gevangenis van Oudenaarde	3
3. Het toezicht (met overzicht van verzoeken en vragen	7
3.1. <i>Overzicht (aantallen) verzoeken en vragen</i>	<i>7</i>
3.2. <i>Overzicht van medische aspecten</i>	<i>8</i>
3.3. <i>Andere (niet medische) vragen en verzoeken</i>	<i>10</i>
4. Het beklagrecht	12
5. Besluiten en aandachtspunten van de commissie	13

1. Samenstelling en werking

1.1. Commissie van Toezicht (CVT)

De commissie van toezicht is momenteel (eind 2023) samengesteld uit 10 leden
Alle leden zijn benoemd door de centrale dienst (leden werken als vrijwilliger en krijgen, met uitzondering van onkostenvergoeding, geen verloning.
De huidige samenstelling is als volgt:

Leden (situatie eind december 2023)

BOGAERT Evelyn	lid commissie	criminologe
BRUYNEEL Emmanuel	lid commissie	Jurist - zaakvoerder
BLANCKAERT Emiel	lid commissie	coördinator bewakingsonderneming
DOUCHY Frank	arts	arts - gepensioneerd
DUCATTEEUW Antoon	voorzitter cvt	pedagog. adviseur- gepensioneerd,
GOOSSENS Francis	ondervoorzitter	software consultant
PLETINCKX Luc	lid commissie	socioloog- gepensioneerd
MEYSMANS Edwin	voorzitter klachtencommissie	jurist - gepensioneerd
VAN EECKHOUT Rudy	lid commissie	directeur bijz.Jeugdhulp
VANDE WIELE Luc	lid commissie	audioloog- gepensioneerd

Aftredende leden in 2022

DESMET Naïs	secretaris cvt	criminologe
-------------	----------------	-------------

De Klachtencommissie

Vanuit de commissie van toezicht werd ook een klachtencommissie samengesteld. Deze vergadert autonoom en komt samen i.f.v. te behandelen klachtendossiers. Zie ook p.12 van dit verslag.

Leden (situatie eind december 2023)

MEYSMANS Edwin	voorzitter klachtencommissie
BRUYNEEL Emmanuel	lid klachtencommissie
PLETINCKX Luc	lid klachtencommissie
DOUCHY Frank	Plaatsvervangend lid klachtencommissie

1.2. Werking van de commissie

De commissie van toezicht (CVT) heeft haar 'maandvergadering' elke 2de woensdagavond om 18.00u in de ambtswoning van de gevangenis..

Eerst wordt het verslag van de vorige maandvergadering besproken en goedgekeurd. Daarna geven de maandcommissarissen verslag van hun bezoeken en wordt afgesproken hoe de opvolging voor de zorgpunten zal gebeuren. In deze vergaderingen worden ook 'algemene ervaringen' besproken.

Af en toe worden ook externen uitgenodigd. Meestal directie of personeelsleden uit de gevangenis. Van uit hun praktijkervaring komen ze bepaalde facetten toelichten en antwoord geven op onze vragen. Dit werkjaar kwamen naast de directie ook een vertegenwoordiger van de aalmoezeniers en van de boekhouding duiding geven.

We werken dit jaar opnieuw met slechts één maandcommissaris (titularis) per maand. Die kan zich desgewenst laten bijstaan door een collega. Alle leden zijn afwisselend maandcommissaris zodat ieder lid van de commissie regelmatig op de werkvloer komt. De planning voor de komende maand(en) wordt in samenspraak vastgelegd.

De keuze om met slechts 1 maandcommissaris per maand te werken valt tot op heden vrij goed mee, Dit gaf reeds de mogelijkheid om verschillende zorgvragen en/of klachten sneller op te volgen.

De nieuwe maandcommissaris start telkens de dag na de maandvergadering (2de woensdag) en dit tot aan de volgende maandvergadering.

Op elke sectie werd een brievenbus (6)geplaatst waar de gedetineerden hun eventuele klachtenbriefjes kunnen insteken.

Het grootste deel van de verzoeken en klachten komt terecht in één van de zes brievenbussen die in elke sectie aanwezig zijn maar het rondgaan is het meer en meer zo dat vele gedetineerden ons stilaan herkennen als lid van de commissie en spontaan een gesprek starten. Dit vinden we een goede evolutie.

Met de samenstelling van onze commissie streven we ernaar om een afspiegeling te zijn van de samenleving, zowel qua leeftijd, diversiteit en verscheidenheid van expertise.

Helaas is het zo dat regelmatig collega's uitvallen of hun engagement beëindigen waardoor we op zoek moeten naar nieuwe leden.

Met nieuwe kandidaten wordt een intakegesprek gevoerd met de voorzitter in een poging om toch een juist beeld te schetsen van wat die taak als lid van een commissie precies inhoudt. (Sommige kandidaten hebben een foute verwachting van wat een lidmaatschap bij een commissie van toezicht inhoudt).

Daarna wordt de kandidatuur besproken in de commissie en bij positief advies gaat dit naar het CTRG met de vraag tot benoeming door het CTRG. Dan wordt er samen met de voorzitter een rondgang gedaan door de gevangenis en een korte voorstelling aan de directie.

De eerste paar maanden worden voor de nieuwe kandidaat gezien als 'inloop- of stageperiode' waar hij/zij samen met de fungerende maandcommissaris mee de bezoeken volgt en zo de werking wat leert kennen. Wij streven ernaar om met maximaal tien leden te werken, zo komt er voldoende kans voor alle leden om regelmatig toch *on the floor* aanwezig te zijn.

Nieuw bloed blijft hoognodig zeker omdat in 2024 een aantal leden aan het einde van hun mandaat (5jaar) zijn en een aantal onder hen reeds heeft aangegeven geen tweede mandaat op te nemen. In 2023 zijn we er niet in geslaagd om een nieuwe vaste secretaris aan te stellen.

De taken van secretaris worden nu door zowel de voorzitter als door de ondervoorzitter gedaan in afwachting van de benoeming van een secretaris.

De verdeling tussen actieven en gepensioneerden is ongeveer fifty/fifty, met daarnaast twee studenten. Vrouwen zijn momenteel nog wat ondervertegenwoordigd met amper 2 leden (studenten). We hebben ook nog geen leden die vanuit een andere 'cultuur' hun inbreng kunnen doen. De gemiddelde leeftijd ligt vrij hoog. Dit is ook begrijpelijk daar de maandcommissarissen normaliter overdag en tijdens de werkweek op bezoek komen in de gevangenis. Voor sommigen is dit niet of moeilijk te combineren met hun dagtaak.

2. De penitentiaire inrichting – Gevangenis van Oudenaarde

De gevangenis van Oudenaarde biedt (normaliter) plaats aan ong. 140¹ mannelijke gedetineerden. In Oudenaarde verblijven enkel mannelijke gedetineerden. Ongeveer de helft zijn langgestraften.

Het gebouw is dit jaar 100 jaar in gebruik als gevangenis. (Opgericht in 1922). Het gevangenisgebouw ligt wat verscholen achter het gekende gerechtsgebouw aan de oevers van de Schelde.

Ter gelegenheid van het 100 jarig jubileum (2022) verscheen ook een mooi en, vlot leesbaar boek van de hand van directeur Hans Claus over het reilen en zeilen binnen de gevangenis van Oudenaarde en met heel wat aanzetten om voor de nabije toekomst ook andere klemtonen binnen detentie te exploreren. ("Een groet die alle regels tart"- Hans Claus 2022 uitg. ASP).

Een deel van de gevangenis (gelijkvloers) wordt ook gebruikt als arresthuis, voor mensen in voorhechtenis.

Normaliter zijn er hiervoor 40 plaatsen voorbehouden, maar de laatste jaren is de bezetting bijna verdubbeld tot ongeveer 80-tal plaatsen.

Door de stijgende instroom van het aantal mensen in voorhechtenis is er bijna permanent 'overbevolking', waardoor de werkdruk van het personeel verhoogt en er ook frequenter problemen en conflicten ontstaan (zie verder in dit verslag).

¹ Volgens de website van Justitie : 130

In het hoofgebouw zijn er 6 secties, gesitueerd op de drie verdiepingen met telkens 2 secties.

Per verdieping is telkens een centraal bureel dat goed zicht biedt op de beide secties van elk verdiepingen. De 4 secties (op de eerste verdieping en op de 2de verdieping) zijn bestemd voor de veroordeelden (+ 110 veroordeelden). Op het gelijkvloers bevinden zich de twee secties voor personen in voorhechtenis, met het statuut van 'beklaagde'.

Deze 'beklaagden', verblijven in afzonderlijke cellen

Ook al zijn de cellen bedoeld voor één persoon, toch worden die geregeld bewoond door 2 gedetineerden en dit wegens plaatsgebrek. Vorig jaar werden enkele cellen daarom voorzien van een stapelbed. Uitzonderlijk worden 3 personen ondergebracht in één cel, wat heel problematisch is. Er wordt dan een derde matras onder het onderste bed gelegd. (We spreken dan van grondslapers)

Uitzonderlijk werd dit jaar zelfs een fitnessruimte en een isoleerruimte tijdelijk ingericht als celruimte.

In het vorige jaarverslag hebben wij er al op gewezen dat de directie geen enkele bevoegdheid heeft om gevangenen te weigeren. Er werd wel vanuit de directie gevraagd aan de externe diensten om zo weinig mogelijk mensen uit andere recherchegebieden onder te brengen in Oudenaarde zoalng er een zware overbezetting is.

Er is een beperkte vleugel (ook wel sectie 7 genoemd) waar momenteel een 7-tal gedetineerden verblijven die daar in het statuut van 'beperkte detentie' verblijven. Zij kunnen overdag enkele uren buiten de muren aan de slag voorafgaand aan hun aankomende fase van re-integratie in de maatschappij.

Alle maaltijden worden op cel genuttigd. Er is hiervoor een eigen keuken waar naast 2 koks ook enkele fatiks dienst doen en dit zowel voor het klaarmaken van de maaltijden als voor het ronddelen naar de cellen.

Ook al is het gebouw oud, toch wordt binnenin veel aandacht besteed om een nette en verzorgde leef- en woonruimte te creëren voor de gedetineerden. In een aantal gevallen met hulp van 'fatiks', dit zijn werkbekwame gedetineerden die een werktaak krijgen binnen de muren van de gevangenis. (Bijv.: schilderwerken)

Er zijn een paar goed uitgeruste medische kabinetten voor consultatiemogelijkheid bij o.a. de arts, de tandarts, verpleegkundige en psychiater,... Medisch dossierbeheer gebeurt digitaal.

Er is een grote en goed ingerichte ruimte voor fitness en sporttraining.

Er is een ruime bezoekeruimte met kinderhoek. De decoratie daarvan wisselt met de seizoenen en/of de speciale feestperiodes of gelegenheden.

Sedert de COVID-periode wordt er in een afzonderlijke ruimte en op bepaalde tijdstippen (maximaal 2 keer per week) de mogelijkheid geboden om 'virtueel' te communiceren.

Dit (nieuwe) systeem van digitale communicatie wordt ook na de COVID-periode verder. (Momenteel: 2x mogelijkheid tot virtueel bezoek in het weekend). Deze mogelijkheid om digitaal via beeld en klank in contact te komen met de buitenwereld wordt sterk gewaardeerd.

Een eigen bibliotheek waar naast boeken ook heel wat digitaal beeldmateriaal kan worden ontleend, is nu een volwaardig filiaal van de stedelijke bibliotheek van Oudenaarde. Vanuit deze ruimte kan men digitaal boeken reserveren uit de grote bib van de stad welke dan, een paar dagen later, ter beschikking liggen voor de gedetineerde.

Er zijn een drietal werkplaatsen waar telkens een 15-tal gedetineerden aan het werk kunnen. De grote werkplaats die vroeger jarenlang gebruikt werd voor het verwerken van oude stoffen werd omgebouwd tot een werkplaats waar diverse serieopdrachten voor externe firma's kunnen worden gedaan. Hier kunnen ongeveer een 30-tal mensen aan de slag, op voorwaarde dat er voldoende werkaanbod komt.

Er is tevens nog een confectieatelier (ongeveer een 15-tal werkplaatsen), waar vroeger vooral gevangenskledij werd gemaakt. Nu krijgt men industrieel montage- en groter confectiewerk (vb. maken van filters voor luchtbeveiliging). Er worden ook een aantal gedetineerden (ongeveer 15-tal 'fatiks') ingezet voor taken en diensten binnen de muren. (keuken, onderhoud, wasserij en poetsdiensten,...). Niet iedereen kan hier ingezet worden daar dit een 'vertrouwenspost' is.

Wegens plaatsgebrek is het momenteel onmogelijk om het aantal werkplaatsen uit te breiden. Daar waar het vorige jaar de werkopdrachten relatief vlot binnen kwamen zodat er meestal voldoende werkaanbod was het dit jaar af en toe moeilijker om voldoende werk binnen te halen dit ten gevolge van het wegvallen van een externe toeleveraar die opteert om ofwel in eigen bedrijf ofwel met andere maatwerkbedrijven te werken. Die werkonzekerheid valt soms moeilijk daar het inkomen van die gedetineerden afhankelijk is van het al dan niet kunnen werken.

We merken ook regelmatig problemen met de vrij lange wachttijden voor nieuwe gedetineerden die willen werken. (langgestraften blijven langer aan het werk waardoor er weinig vacante plaatsen komen).

In de gevangenis wordt samengewerkt met diverse diensten vanuit de Vlaamse gemeenschap.

Er is in de gevangenis, naast het aanbieden van diverse vormingspakketten, (vb. project PAV, algemene maatschappelijke vorming, taalaanbod, informatica,...) ook een mogelijkheid tot het behalen van een aantal erkende diploma's.

vb. beroepsopleiding technisch tekenen, algemene vakken met finaliteit diploma secundair onderwijs, Sommige gedetineerden vroegen hun overplaatsing aan naar Oudenaarde in functie van de studiemogelijkheid in deze gevangenis.

Het personeel:

Regelmatig weerklinkt ongenoegen wegens een tekort aan personeel in de gevangenis. Zeker de frequente overbevolking werkt bij velen ongenoegen op.

De directie voelde zich hier vaak machteloos daar de aanstellingen van hogerhand werden aangestuurd. Hier kwam onlangs verandering is waardoor ook de plaatselijke directie kan meehelpen in het zoeken en aanwerven van nieuwe personeelsleden met gepaste profielen.

Door diverse redenen blijft de instroom van goede kandidaten evenwel nog steeds te beperkt.

In 2023 zijn er wel meerdere nieuwe PA's in dienst genomen. Ze werden aangeworven als contractuelen na sollicitatie bij de directie van de gevangenis zelf. Dit heeft een positief effect op de workload van alle cipers.

De omkadering en startbegeleiding van nieuwe PA 's door ervaren collega's verloopt goed aldus de directie .

Iemand beschreef plastisch, als in een schreeuw om aandacht hoe het leven in zijn veel te kleine cel met 3 gedetineerden soms aanvoelt...

... De eerste zonnestralen kleuren het grijze plafond, de silhouetten van het raamrooster vervormen ze tot een grauwe Mondriaan.

Het was me weer het nachtje wel, François zat vannacht zijn buikkrampen al zuchtend en puffend te verwerken, dof geroffel en de bijhorende stank maakten mij wakker, het was jammer genoeg geen verademing tussen de zweetgeur van 3 volwassen mannen. Gelukkig kon ik snel de slaap weer vatten tot Ismael aan zijn ochtendgebed begon op zijn matje tussen onze twee stapelbedden. Naar het Oosten richten is er in dit kleine kot van 2,5 op 4 niet bij natuurlijk.

Allesbehalve naar de zin van Ismaël die net boven hem slaapt. Gelukkig rookt er nu niemand meer op onze cel om mij een nieuwe astma-aanval te besparen. Bij een mogelijke crisis kan 's nachts de cel immers niet open vóór de politie er aan komt.

Jammer dat we met Ismael maar moeilijk kunnen communiceren over hoe het gaat met zijn door de orkaan getroffen familie rond Marrakesh, met onzen Brusselaar François lukt hem dat iets makkelijker in het Frans.

Hopelijk deze week geen staking meer van de cipers anders ligt de werkplaats weer een hele dag stil. Ik kijk al uit naar vrijdag, het famillemoment met mijn lieve Sandrine en ons prinsesje Tess, tenzij er weer een zitting van de uitvoeringsrechtbank roet in het eten komt gooien, dat laatste is hier wat aan de magere kant hoor. Maar we duimen.

Ik tracht nu ook wat centjes bij te verdienen om ons kleintje een deftige sint te bezorgen maar met amper 1€ per uur en de hoge prijzen in de kantine wordt dit niet evident.

Als er nu nog maar voldoende toiletpapier over is na François' olympische prestaties van deze nacht. Hoewel ik het tv-abonnement betaal kan ik vanavond weer fluiten naar mijn goeie film want de Rode Duivels spelen om acht uur tegen Marokko.

Nu nog snel trachten een klein dutje te doen vooraleer het licht weer aan gaat.

...

Lukas

3. Het toezicht (met overzicht van verzoeken en vragen)

Na een algemeen overzicht (aantallen) van de verzoeken maken we in dit verslag onderscheid tussen de vragen en verzoeken op medisch vlak (C.2) en vragen en verzoeken op andere domeinen zie (C.3).

3.1. Overzicht (aantallen) verzoeken en vragen

maand	medisch	Personeel (psd / beambte)	werk	Diensten(tel/maalt. kantine/ bezoek...	Racisme pesten respect	gebouw	straf cel	Andere (vb naar klachtencom	Gesprekken dinesten en personeel/direct.
januari	1	1							3
februari				2					8
maart			1	3		3		2	4
april		1		1					2
mei	1	1		2	1	1		1	2
juni	1	1	1	2	2	1			3
juli	2		1	1				2	2
augustus	2		2						4
Septemb.	1				1			1	3
oktober			2	1					5
november	1	1						1	2
December		1	1		1			1	1
Totaal /maand	9	7	8	12	5	5	0	8	39

Naast de specifieke vragen, schriftelijk aangevraagd en gesprekken volgend op een persoonlijk aangesproken worden van een gedetineerde, werden ook heel wat informele gesprekken gehouden die evenwel niet hebben geleid tot een bespreking op de maandvergadering.

Ook de voorzitter is geregeld aanwezig in de gevangenis en heeft dan telkens ook een aantal gesprekken met directie en verantwoordelijken binnen de instelling.

3.2. Overzicht van medische aspecten

Algemeen

Van Covid problemen is er geen sprake meer .

Voeding : We kregen meerdere klachten over te kleine porties , eten te koud , te weinig variatie zoals te weinig fruit en groenten. Ontbreken van fruit en andere zaken in kantine of laattijdige aanlevering ...

Ook het moment waarop de maaltijd wordt opgediend valt meestal slecht voor wie van werkplek komt. Er zijn nog altijd twee koks in vast dienstverband. Volgens sommigen is er een kwaliteitsverschil merkbaar.

Er was één geval van allergische reactie op voedsel: geen reactie van PSD maar opgelost door tussenkomst van een PA

Hygiëne : te weinig toiletpapier in cellen van drie , douches vallen weg bij stakingen of te lage personeelsbezetting ; geen privacy in veiligheidscel en het open toilet staat te dichtbij de slaapplekken

Tekorten aan schoenen , kledij , truien , kousen , lakens beddengoed – best sneller aanvragen.

Geen onderbreking medische zorg bij stakingen . Er is wel geen toezicht op de inname van medicatie .

Tekort aan afwasmiddel en kuisproducten voor de cellen wegens te kleine hoeveelheden .

Beweging als preventie van goede gezondheid : reductie fitnessmogelijkheid door inname als cel in periode overbevolking ; fitnessstoestellen kunnen wel mee naar cel (maar weinig plaats daar) ; wachtlijsten om fitness te kunnen doen .

Opmerking : het gaat veelal om jonge mannen die zich moeten kunnen (fysiek) afreageren .

Overbevolking : trage daling sinds medio september met betere sfeer in de instelling .

Ook heel wat nieuwe personeelsleden .

Medische info (vanwege onze CVT-arts Hr. F.Douchy)

- Vraag tot Inzage medische dossiers = 3 in 2023
- Levering medicatie : laattijdig en centraal georganiseerd . In noodgevallen lokaal (apothek Oudenaarde). Terugkerende problematiek . Let wel gedetineerden kunnen zelf opvolgen wanneer hun stock en einde is . Laattijdige levering van geneesmiddelen : iemand heeft 45 d moeten wachten op Pantomed 40 mgr : geneesmiddel tegen maagzuur . Hij neemt 80 Mg per dag (= hoge dosis) . In afwachting heeft hij enkel brood gegeten . Toen hij wel Pantomed kreeg heeft hij een aantal pillen opgespaard wat in feite niet mag . Medische dienst ontkent dat dit zo is gebeurd; wie heeft gelijk
- Verwijzingen (naar zorg buiten de instelling) : 2 klachten één klacht over laattijdige verwijzing na aandringen . Een andere over eerst geen verwijzing , nadien wel .
- Een klacht over weigering kine door arts (voorschrift). Arts is professioneel onafhankelijk en kan onnodige of nutteloze behandelingen weigeren ; soms kan dat botsen met de verwachtingen van

de gedetineerde als patiënt die thuis een andere arts had .

- Wijziging regelgeving via FOD Volksgezondheid : mensen zonder papieren hebben recht op gratis medische zorg buiten de gevangenis (en dus inschrijving in ziekenfonds) . Remgelden ten laste van de ziekteverzekering en supplementen zijn verboden. Zorg binnen de gevangenis valt nog steeds onder FOD justitie .
Nazicht reserve noodmedicatie : voorhanden . Vergelijkbaar met wat een huisarts bezit .
- Drugscontroles : op vraag politie na werk of uitgaansvergunning . Ook op vraag gedetineerden zelf (verzoek advocaat) . Wordt beslist in overleg met Dr. Traen .
- Globaal weinig klachten medische dienst. Is ook open op stakingsdagen (behalve voor niet dringende zaken zoals bloedafname of controle) en de basisarts komt ook zat en zondag . Er zijn twee huisartsen ter beschikking als vervanger. Een klacht over de arts: Hij verklaart dat de arts van de gevangenis een “paardenmeester “is . De twee andere artsen zijn beter.
- Anderzijds hemelt een verpleegkundige te vaste arts op i.v.m. zijn grote beschikbaarheid in de weekends en in de nacht.
- Vergadering voor artsen van CVt's in Brussel: één deelname .

Samenwerking artsen in gevangenis

Een klacht over niet of te weinig behandeling van ADHD ; de klacht gaat zowel over het niet tijdig ontvangen van medicatie als over het samenzitten op cel (met wie ?) en de hoeveelheid prikkels .
Na tussenkomst en doorverwijzing Dr. Traen opgelost.

Vraag: geven de medische dossiers voldoende info door over medicatie en nood aan andere maatregelen bij overbrenging van ene gevangenis naar de andere? Na te vragen bij medische dienst.

Dit is zeker van belang voor personen die soms wel en soms niet medicatie nodig hebben tgv externe oorzaak bv zonneallergie : direct nood aan corticoïden als hij gaat wandelen in de zon . Vraag is of dat in medisch dossier staat als hij van elders komt.

Tandarts: klacht i.v.m. geen hulp voor aanpassing beugel . Is niet dringende tussenkomst volgens tandarts. Dient dus buiten de gevangenis te plaats te vinden door specialist (orthodontie) .
Gedetineerde kon tijdelijk niet buiten de gevangenis zorg ontvangen bij gebrek aan personeel voor verplaatsing uit de gevangenis.

Weigering behandeling: verzorging teen . Conflict met verpleegkundige die vindt dat betrokkene overdrijft en gedetineerde die veeleisend is. Communicatieprobleem: is beter met ene verpleegkundige dan met andere. Let wel: gedetineerden hebben geen keuze van zorgverlener .

Verslag nachtincident september/oktober ; veiligheid of snelle medische tussenkomst ?
Navraag medische dienst na het nachtincident met sancties voor 3 gedetineerden de maand voordien. Verpleegkundige stelt dat alles correct is verlopen en hemelt de arts op die zeer beschikbaar is op gelijk welk moment van de dag . Gedetineerden met diabetes bv bezitten in hun cel alles om hun suikergehalte te meten en dus maatregelen te nemen . Procedure

veiligheid blijft prioritair om te volgen . Niets gevraagd over de defecte veiligheidsknoppen. Bellen vanuit cel naar buiten is steeds mogelijk .

Samengevat : de samenwerking met de politie en de arts is goed in Oudenaarde (versie verpleegkundige) . Gekende pathologie kan adequaat behandeld worden ; nieuwe zeer dringende pathologie kan altijd voorvallen maar gezien de gemiddelde leeftijd van de populatie in de gevangenis dus minder frequent aanwezig (eigen bedenking : geldt voor hartinfarcten , beroertes, epilepsieaanvallen , te laag suikergehalte in bloed enz) ; correcte info medisch dossier is wel zeer belangrijk bij pas aangekomen gedetineerden. Te melden bij zondag bijeenkomst van nieuwelingen (info van Caneghem)

Stagiaires verpleegkundige komen regelmatig voor enkele weken naar de medische dienst.

3.3. [Andere \(niet medische\) vragen en verzoeken](#)

Enkele (niet medische) aandachtspunten welke aan bod kwamen bij gesprekken en verzoeken:

- **Privacy:** Vragen rond privacy van uit diverse aspecten (o.a. briefgeheim en dergelijke) komen nog regelmatig aan bod.
- **Werk:** Vragen rond werk en té lange wachtlijsten om aan het werk te kunnen, blijven regelmatig aan de orde. Daar we vooral langgestraften hebben in Oudenaarde komen er maar weinig nieuwe werkplaatsen vrij. Het uitbreiden met een extra werkplaats kan voorlopig niet wegens gebrek aan ruimte.
- **Overbevolking:** Heel veel vaststellingen kunnen we onderbrengen onder de noemer 'overbevolking'. Dit item (overbevolking) kreeg –net zoals in andere gevangenissen- extra veel aandacht bij onze bezoeken. Verder in dit jaarverslag komen we hier nog eens op terug (thema: transversaal aandachtspunt).

Het systematisch bewonen van 1-persoonscellen door meerdere mensen creëert heel wat problemen.

Permanent zo moeten leven is mensonwaardig. In de twee beneden-secties (beklaagden) is er een nijpend probleem. Men heeft in een aantal cellen wel reeds een stapelbed geplaatst. Soms is dat nog onvoldoende en dienen er drie personen in één cel te worden ondergebracht (grondslapers). Uitzonderlijk worden andere ruimtes tijdelijk als cel ingericht (vb. kleine fitnessruimte).

Dat er diverse spanningen en conflicten ontstaan is dan ook heel normaal.

Deze schrijnende situatie creëert nieuwe problemen. Rond deze overbevolking dient daarom met grote prioriteit iets te worden gedaan want dit is onaanvaardbaar in een maatschappij die de mensenrechten hoog in het vaandel draagt.

De directie doet wat ze kan, maar staat machteloos daar ze geen capaciteitsbeperking kunnen doorvoeren en niemand kunnen weigeren. Er werden door interne verschuivingen enkele extra cellen ingericht in de vleugel van mensen die in beperkte-detentie (vleugel 7) zitten, waardoor er

voor deze groep slechts 7 plaatsen ter beschikking zijn. Toch blijkt deze ingreep nog onvoldoende en blijven we quasi wekelijks met overbevolkte secties.

De directie heeft o.a. in een open brief deze problematiek aangekaart

Vooraf door het veel te lang opsluiten van mensen in voorhechtenis geraken de cellen overbevolkt.

- **Voeding:** Vragen rond voeding: uit gesprekken blijkt dit voor de gedetineerden een belangrijke bezorgdheid. Zowel de hoeveelheid als de afwisseling in het menu worden kritisch bevraagd. Er wordt door de eigen keuken (met 2 koks en fatiks) veel werk gemaakt om, desondanks het nog steeds veel te lage budget, toch een verzorgde maaltijd te brengen. Er wordt voldoende aandacht besteed aan de specifieke wensen zoals, dieet, vegetarisch, halal, en aanpassingen om religieuze redenen (vb. varkensvlees, ramadan).
- **Telefonie:** Vragen rond telefonie: het feit dat de mogelijkheid werd geboden om op cel te beschikken over een telefoontoestel wordt positief gewaardeerd. Soms zijn er nog klachten over de kwaliteit van het netwerk. Soms blijkt de verbinding niet stabiel. Ook de kostprijs is, alhoewel hieromtrent de laatste jaren een positieve evolutie te merken viel is nog steeds vrij hoog maar wel al heel wat verbeterd tgo voorgaande jaren.
- **PSD:** Vragen rond PSD komen vrij frequent voor wat begrijpelijk is daar deze dienst nogal bepalend is voor hun situatie. De commissie heeft een afvaardiging van de Psychosociale dienst uitgenodigd op een maandvergadering zodat we nu beter geïnformeerd zijn over hun werking.
- **Kantine:** Vragen rond kantine en mogelijkheid tot aankopen komen eerder beperkt voor. Er wordt maximaal tegemoetgekomen aan wensen van de gedetineerden. Wel blijft de vrij hoge prijs een weerkerend onderwerp bij klachten. Men beseft wel dat er een bepaald procent naar de sociale kas gaat en dat men geen promoprijzen kan doorrekenen, maar toch blijft hun vraag als de kostprijs niet naar beneden kan. Er is weinig transparantie is het gebruik van de sociale kas.
- **Psychische zorg:** Vragen rond psychische zorg komen steeds meer voor en zijn soms schrijnend. De commissie vindt dat de psychische begeleiding en ondersteuning slechts minimaal kan worden gerealiseerd met de huidige personeelsbezetting. Er is dringend nood aan specifieke therapeutische begeleiding, doch die blijkt niet voorzien. Ook het begeleiden van (drugs)-verslaafden is nog te weinig uitgebouwd ook al zien we een aantal lovenswaardige initiatieven.
- **Bezoek:** Vragen rond bezoeksregeling. Voor alle gedetineerden is het contact met de buitenwereld en hun dierbaren heel belangrijk. Er is een mooi ingerichte en ruime plaats voorzien voor het bezoek aan tafeltjes. Ook voor het bezoek met kinderen wordt veel aandacht gegeven door kindvriendelijke aanpassingen te doen.
Zeker door COVID werd de bezoekmogelijkheid noodgedwongen beperkt. Soms werd die mogelijkheid gewoon geschrapt omwille van COVID of omwille van staking. Elke beperking van bezoek wordt als heel pijnlijk ervaren (ook door de bezoekers zelf).
Positief is wel dat men, sinds COVID, nu ook de mogelijkheid biedt om 2x per week een digitaal bezoek te hebben. Dit nieuwe systeem zal zeker behouden blijven en afhankelijk van personeelsbezetting zelfs nog uitgebreid worden.
- **Personeel:** Vragen rond conflicten met personeel blijven ook geregeld voor te komen. We voelen de stijgende stress bij sommige PA's. De overbevolking enerzijds en de blijvende onderbezetting van de personeelsploeg creëren een potentieel spanningsveld.
Hier dient zeker prioritaire aandacht voor te blijven. Men hoort steeds van "beloftes tot uitbreiding van personeelsploeg" doch in de feiten blijkt hier alles zo traag te veranderen en hebben de mensen

het gevoel dat er van de herhaalde beloftes niet veel van in huis zal komen wat heel demotiverend werkt voor de PA's.

4. Het beklagrecht

De klachtencommissie in 2022

Binnen onze commissie van toezicht werd een autonoom werkende klachtencommissie opgericht (samenstelling zie p. 2).

In het afgelopen jaar behandelde de klachtencommissie 18 klachten, waarvan 12 door de voltallige commissie en 6 door de alleen-zetelend voorzitter.

Er werd geen enkele 'fysieke' zitting georganiseerd.

9 klachten werden (kennelijk) niet ontvankelijk verklaard, 9 werden niet gegrond verklaard. Tegen één beslissing van de klachtencommissie werd beroep bij de Beroepscommissie ingesteld.

Het zeer beperkt aantal klachten in Oudenaarde heeft ongetwijfeld te maken met de goede sfeer in de instelling en het wederzijds respect tussen de gedetineerden, het personeel en de directie. De overgrote meerderheid van de klachten heeft betrekking op een tuchtsanctie waarmee de klager zich niet akkoord verklaart. Er dient vastgesteld dat in de Oudenaardse gevangenis de tuchtprocedures correct verlopen en de tuchtbeslissingen evenwichtig en duidelijk gemotiveerd zijn.

5. Besluiten en aandachtspunten van de commissie

De commissie van toezicht is van oordeel dat, terugkijkend op het voorbije werkjaar, onderstaande drie domeinen als grote zorgpunten dienen beschouwd te worden. Ook in het volgend jaar willen we de evoluties bij deze items op de voet volgen.

- 1° De blijvende -permanente- overbevolking**
- 2° De personeelsproblematiek**
- 3° De té beperkte psychische zorg**

Prioriteit 1: PERMANENTE OVERBEVOLKING

De Commissie van Toezicht heeft in het afgelopen jaar 2022, maandelijks tijdens haar bezoeken aan de gevangenis, de bevolkingscijfers opgevolgd en moet besluiten dat ook hier een trend van structurele overbevolking is vast te stellen.

Dit jaar steeg het aantal grondslapers spectaculair vanaf september. Daar we in de vorige maanden telkens tot max 3 grondslapers noteerden, zien we vanaf september een stijging tot soms 10 à 13 grondslapers.

maand	Gemiddeld aantal grondslapers (normaliter ong 44 cellen voorzien voor mensen in voorhechtenis)				Opmerkingen (piekdagen)
	Gemiddeld aant. grondsl..per week /maand)				
	W1	W2	W3	W4	
Januari	0	2	0	1	
Februari	0	2	5	5	
Maart	3	9	4	1	08/3 - 09 personen
April	7	5	9	10	29/4 - 10 personen
mei	7	6	5	9	
Juni	13	9	6	3	2-3/6 - 13 personen
Juli	0	0	2	2	verlofmaand
Augustus	6	5	3	1	
September	4	4	6	11	29-30/9 - 11personen
Oktober	11	8	13	12	3-4/10 - 11 personen 18-19-21/10 -13 personen
November	9	7	10	6	
December	5	4	0	1	

Deze trend is jammer genoeg niet nieuw, ook in de voorgaande jaren was de structurele overbevolking één van de belangrijkste aandachtspunten voor de commissie.

Oorzaken

Naast de bestaande overbevolking, die ook in vorige jaarverslagen werd aangekaart, werd de gevangenis dit jaar ook geconfronteerd met de transfer van een aantal gedetineerden vanuit de gevangenis van Ieper- vanwege de geplande sluiting inzake de ingrijpende renovatie.

We hebben ook de indruk dat steeds meer gedetineerden voor een langere periode in voorhechtenis zitten alvorens hun zaak ten gronde wordt behandeld. Daardoor is er geen vlotte doorstroming en worden cellen soms langer dan voorzien ingenomen waardoor overbevolking ontstaat. Ook de directie voelt zich soms machteloos en betreurt deze situatie. Onlangs heeft de directie deze problematiek ook formeel aangekaart via een open brief aan de verantwoordelijken.

Gevolgen

Om het probleem van de grondslapers te beperken, werden in een aantal cellen stapelbedden geplaatst en werd een tweede gedeelte van de afdeling beperkte detentie ingericht om een 9-tal cellen te huisvesten. Door deze acties, werd voorzien in een 'tijdelijke' uitbreiding van de capaciteit met 18% (tot 170 plaatsen) binnen de bestaande gebouwen capaciteit.

Ondanks deze creatieve oplossingen van de gevangenis te Oudenaarde, die de commissie alleen maar lovenswaardig acht, vreest de commissie dat dit een risico vormt voor een mogelijke bestendiging van de overbevolking. Deze vrees blijkt immers uit de maandelijkse opvolging van het aantal gedetineerden in een trio cel en het aantal grondslapers in onze gevangenis.

De commissie wil bij dit alles toch kritisch besluiten over het niet humane karakter van deze overbevolking? De gevangenis heeft een theoretisch berekende capaciteit op basis van één persoon per cel. Door het plaatsen van stapelbedden en door de grondslapers wordt een humane opsluiting allang niet meer gegarandeerd.

De commissie stelt tijdens haar bezoeken daarenboven vast, dat door het feit dat in de gevangenis té veel gedetineerden op de beperkte beschikbare plaats verblijven, dit een mogelijke trigger is voor conflicten zowel tussen gedetineerden onderling maar ook ten aanzien van de beambten. De gedetineerden zitten meerdere uren per dag op cel, met celgenoten die ze niet hebben gekozen. Bepaalde groepen van gedetineerden (bijvoorbeeld rokers én niet-rokers) zitten soms samen in één cel, wegens het plaatsgebrek.

De commissie van toezicht spreekt dan ook haar bezorgdheid uit omtrent de impact die deze structurele situatie van penibele levensomstandigheden kan hebben op het fysieke, psychosociale en medische welzijn van de gedetineerden. Zij vreest daarenboven dat de rechten

van de gedetineerden zoals beschreven in de basiswet, continu onder druk zullen blijven staan.

Tijdens verschillende bezoeken werd de commissie daaropvolgend geconfronteerd met gedetineerden die zich vrijwillig lieten opsluiten in één van de strafcellen. De commissie kan begrijpen dat gedetineerden dit doen als een tijdelijke time-out om zichzelf en andere gedetineerden te beschermen. Maar men dient dit gebruik kritisch onder de loep te houden, het kan immers niet dat dit een structurele praktijk wordt als lapmiddel voor de blijvende overbevolkingsproblematiek.

Uit enkele gesprekken met de beambten van de gelijkvloerse sectie, blijkt dat de structurele overbevolking in combinatie met de onderbezetting van het personeel een zeer zware belasting vormt voor de aanwezige beambten.

Prioriteit 2: personeelsomkadering

Bij een aantal klachten en vragen en conflicten komt de houding van een beambte onder de aandacht. Het is begrijpelijk dat de impact van de beambten een grote impact heeft op het dagelijks reilen en zeilen in de gevangenis. Zij zijn het eerste heel belangrijk aanspreekpunt voor de gedetineerden.

Wij ervaren dat de meeste medewerkers proberen om met het nodige respect en toewijding hun opdracht uit te oefenen. Die pa's worden door de gedetineerden ook gerespecteerd. Veelal worden van de beambten, naast de technische 'bewakingsopdracht' ook heel wat andere sociale en relationele vaardigheden verwacht.

Het is ons onduidelijk als er bij de aanstelling van medewerkers kan gekeken worden naar bepaalde agogische vaardigheden. Door de blijvende overbezetting van gedetineerden en onderbestaffing van de dienst merken we ook dat sommige medewerkers op hun 'tandvlees' zitten en gestresseerd zijn door het uitblijven van (lang beloofd) bijkomend personeel.

Een opeenvolging van stakingsdagen wilde deze problematiek in de focus plaatsen. De directie probeert om waar mogelijk iets te doen aan de onderbezetting maar is tot op heden zelf wat machteloos daar de selectie en aanstelling grotendeels gebeurt buiten hen. Bij de stakingen wordt door directie en beambten wel gezocht om het dagelijkse leven van de gedetineerden zo weinig mogelijk te verstoren.

Prioriteit 3: psychische zorg en begeleiding

Personeel van de medische dienst bevestigt dat sommige nieuw aangekomen gedetineerden een psychische problematiek vertonen die eerder thuishoort in een zorginstelling. Ook de verslavingsproblematiek brengt de nodige zorgen en problemen mee. De psychiater bevestigt

dat hij zich enkel kan bezig houden met heel ernstige psychische problemen. Er is een goede samenwerking met een huisarts (naast de gevangenisarts) die éénmaal per week aanwezig is op woensdag voor de behandeling van personen met een verslavingsproblematiek (drugs, alcohol en dergelijke).

De overbevolking in de cellen is zeker heel nefast voor het mentaal welzijn van de gedetineerden. Ieder mens heeft behoefte aan een zeker territorium dat als persoonlijk dient beschouwd te worden. Cellen met twee of drie personen, soms met een verschillende moedertaal, religie, leeftijd, opleidingsniveau of afkomstig uit een ander land en met verschillende culturele gebruiken zijn mogelijke bronnen voor conflicten.

Ernstige psychische problemen leiden soms tot fysieke agressie t.o.v. beambten of derden zodat men beroep moet doen op een individueel beveiligingsregime of extra toezicht o.a. wegens risico op o.a. suïcide.

Besluit: jn concreto gaat het vooral over personen met zware psychische problematiek met verbale en frequent fysieke agressie naar het personeel, naar andere gedetineerden en/of tegenover zichzelf (automutilatie). De veiligheid van de omgeving, de infrastructuur en het personeel komt dan in het gedrang. Deze personen worden beter opgevangen in de psychiatrie, alsook is er soms een bijkomend internistisch nazicht nodig.

Als slot willen we toch nog meegeven dat heel wat gedetineerden die, ondanks hun klachten en problemen, toch veelal vrij positief zijn voor wat de directie en de meeste van de medewerkers realiseren in deze instelling.

Meerdere gedetineerden getuigen en waarderen dat men hier in Oudenaarde, ondanks de verouderde gebouwen en infrastructuur, er de toch een sfeer van respect en luisterbereid voelt.

Namens alle leden van de commissie van toezicht Oudenaarde
Antoon Ducatteeuw, Voorzitter

31 maart 2024
Jaarverslag 2023